

Hallituksen esitys Eduskunnalle tuotevastuuseen sovellettavasta laista tehdyn yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssin vuonna 1973 tekemän tuotevastuuseen sovellettavaa lakia koskevan yleissopimuksen. Yleissopimuksen mukaan määräytyy, minkä valtion lakia on sovellettava silloin, kun tuotevastuutapauksella on liittymiä useampaan kuin yhteen valtioon. Lisäksi esityksessä ehdotetaan, että yleissopimuksen määräykset säädettäisiin sovellettaviksi myös vahinkoa kärsineen ja tälle tuotteen omistus- tai käyttöoikeuden luovuttaneen henkilön välillä niissä tapauksissa, joissa korvausvaatimus ei perustu heidän väliseensä sopimukseen.

Yleissopimuksen määräysten mukaan sovel-

letaan yleensä joko vahingon kärsineen kotipaikan lakia tai vahingon tapahtumapaikan lakia. Yleissopimuksen soveltaminen ei edellytä vastavuoroisuutta.

Yleissopimus on kansainvälisesti voimassa ja sen ratifioivan tai hyväksyvän valtion osalta se tulee voimaan ratifioimis- tai hyväksymiskirjan tallettamista seuraavan kolmannen kalenterikuukauden ensimmäisenä päivänä.

Esitykseen sisältyy lakiehdotus yleissopimuksen eräiden lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten hyväksymisestä ja yleissopimuksen soveltamisesta. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan samana ajankohtana kuin yleissopimuksin.

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu		Sivu
YLEISPERUSTELUT	3	YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	6
1. Nykyinen tilanne	3	1. Yleissopimuksen sisältö	6
1.1. Nykyinen tilanne Suomessa	3	2. Yleissopimuksen soveltaminen vahinkoa	
1.2. Nykyinen tilanne muissa Euroopan maissa	3	kärsineen ja tälle tuotteen omistus- tai käyt-	
2. Asian valmistelu	3	töoikeuden luovuttaneen välisiin suhteisiin .	14
3. Nykyisen tilanteen arviointi ja esityksen ta-		3. Voimaantulo	16
voitteet	4	4. Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus ..	16
4. Yleissopimuksen pääkohdat	4	LAKITEKSTI	17
5. Esityksen taloudelliset ja organisatoriset vai-	5	YLEISSOPIMUS	18
kutukset			
6. Liittymät muihin hankkeisiin	5		

YLEISPERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne

1.1. Nykyinen tilanne Suomessa

Suomessa ei ole erityisiä lainsäädännöksiä siitä, miten tuotteiden aiheuttamien vahinkojen johdosta syntyvään korvausvastuuseen sovellettava laki kansainvälisluonteisissa tapauksissa määräytyy. Suomen lainsäädännössä ei ole yleisiäkään lainvalintasäännöksiä sopimussuhteen ulkopuoliseen vahingonkorvausvastuuseen sovellettavasta laista. Myöskään oikeuskäytännöstä ei voida saada tukea sopimussuhteen ulkopuolista vahingonkorvausvastuuta koskevien lainvalintakysymysten ratkaisulle. Oikeuskirjallisuudessamme perinteisesti esitetyn kannan mukaan sopimussuhteen ulkopuoliseen vahingonkorvausvastuuseen tulee yleensä sovellettavaksi sen valtion laki, jonka alueella vahingon aiheuttanut teko on suoritettu. Tämän pääsäännön soveltuvuus sellaisenaan tuotevastuutapauksiin on kuitenkin asetettu kiistanalaiseksi.

Laki kansainvälisluontoiseen irtainten esineiden kauppaan sovellettavasta laista (387/64) sekä laki kansainvälisluonteisiin sopimuksiin sovellettavasta laista (466/88) sisältävät säännöksiä sopijapuolten välisiin, sopimusoikeudelliseksi luokiteltuihin kysymyksiin sovellettavasta laista. Myös tuotteiden aiheuttamien vahinkojen johdosta syntyvään korvausvastuuseen sovellettava laki määräytyy näiden lakien mukaisesti niiden tarkoittamissa sopimussuhteissa silloin, kun tuotteen aiheuttamasta vahingosta vaaditaan korvausta sopimusrikkomuksen perusteella. Näihin lakeihin sisältyviä lainvalintasääntöjä ei kuitenkaan voida soveltaa sopijapuolten välisiin vahingonkorvausvaatimuksiin, jos vaatimus perustuu muuhun kuin sopimukseen. Suomen lainsäädäntöön ei sisälly muitakaan tällaisia vaatimuksia koskevia lainvalintasäännöksiä. Myöskään kysymystä koskevaa vakiintunutta oikeuskäytäntöä ei ole muodostunut.

1.2. Nykyinen tilanne muissa Euroopan maissa

Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssin yleissopimus tuotevastuuseen sovellettavasta laista tehtiin 2 päivänä lokakuuta 1973

ja se on tullut kansainvälisesti voimaan vuonna 1977. Se on voimassa Alankomaissa, Espanjassa, Jugoslaviassa, Luxemburgissa, Norjassa sekä Ranskassa ja sen ovat allekirjoittaneet Belgia, Italia ja Portugali.

Vain joidenkin Haagin sopimukseen liittyväntömiä maiden lainsäädännössä on tuotevastuuseen sovellettavaa lakia koskevia erityissäännöksiä. *Itävallan* lain mukaan ostajaa kohdanneisiin vahinkoihin sovelletaan sen valtion lakia, jossa tuotetta on markkinoitu tai jossa se on ostettu. Jos vahinko kohdistuu muuhun kuin ostajaan, sovelletaan sen valtion lakia, jossa tuotteeseen liittynyt vaaratekijä toteutui. Tämän on katsottu tarkoittavan sen valtion lakia, jossa vahingon vaikutukset ovat ilmenneet. *Sveitsin* oikeuden mukaan osapuolet voivat sopia siitä, että vastuuta ja vahingonkorvausta koskeviin kysymyksiin sovelletaan tuomioistuimaan lakia. Jollei asiasta sovita, vahinkoa kärsinyt voi valita, sovelletaanko sen valtion lakia, jossa vahingon aiheuttaneella on liikepaikka, vai tuotteen ostopaikan lakia. Viimeksi mainitun valtion laki ei kuitenkaan voi tulla sovellettavaksi, jos vastuussa oleva näyttää, että tuotetta on markkinoitu siellä vastoin hänen suostumustaan.

Niissä Euroopan valtioissa, joissa ei ole erityisiä tuotevastuuseen sovellettavaa lakia koskevia säännöksiä, määräytyy sovellettava laki yleisten vahingonkorvausvelvollisuuteen sovellettavaa lakia koskevien lainsäädännösten tai oikeuskäytännössä muodostuneiden periaatteiden mukaisesti. Näiden sääntöjen tulkinta ja sisältö tuotevastuutapauksissa on kuitenkin varsin epävarmaa. Yleisesti voidaan todeta, että vahingon tapahtumapaikan lain soveltaminen on edelleen keskeisessä asemassa. Vahingon tapahtumapaikan ohella on usein merkitystä myös liittymällä tuomioistuintalioon sekä asianosaisten koti- tai liikepaikkavaltioihin.

2. Asian valmistelu

Oikeusministeriö pyysi vuoden 1988 syksyllä 30 viranomaiselta ja järjestöltä lausuntoa Haagin tuotevastuuseen sovellettavaa lakia koskevasta yleissopimuksesta. Lausunnon antoi 22 tahoa. Kaikissa lausunnoissa suhtauduttiin myönteisesti yleissopimuksen hyväksymiseen. Merkittävimpinä yleissopimuksen hyväksymi-

sellä saavutettavina etuina pidettiin ratkaisujen parempaa ennakoitavuutta, vahingon kärsijän kotipaikan lain soveltamisen ensisijaisuudesta johtuvaa suomalaisten vahingon kärsijöiden aseman laajempaa turvaamista sekä kansainvälisen yhtenäisyyden lisäämistä. Varauksettomasti yleissopimuksen hyväksymistä kannatettiin 13 lausunnossa. Muissa yhdeksässä lausunnossa yleissopimuksen hyväksymistä pidettiin periaatteessa suotavana, mutta puututtiin uudistettavana olevan tuotevastuuta koskevan aineellisoikeudellisen sääntelyn merkitykseen taikka yleissopimuksen soveltamisalaan.

Aineellisoikeudellisen sääntelyn merkitystä koskien katsottiin seitsemässä lausunnossa, että yleissopimuksen voimaansaattamisesta tulisi päättää vasta kun sekä Suomen että muiden Euroopan maiden aineellisten lakien sisältö on selvillä. Kolmessa lausunnossa pidettiin tarpeellisena 16 artiklan 1 kappaleen 1 kohdan mukaista varaumaa, jonka mukaan sopimusvaltio voi olla soveltamatta 8 artiklan 9 kohdan määräystä vanhentumista ja määrääjän menettämistä koskevien sääntöjen kuulumisesta yleissopimuksen piiriin. Neljässä lausunnossa pidettiin tarpeellisena 16 artiklan 1 kappaleen 2 kohdan mukaista varaumaa, jonka mukaan sopimusvaltio voi olla soveltamatta yleissopimusta maataloudessa tuotettuihin alkutuotteisiin. Yhdessä lausunnossa esitettiin, että yleissopimusta voimaansaatettaessa tulisi 1 artiklan 2 kappaleen mukainen soveltamisalan rajoitus ulottaa koskemaan vain sopimusperusteista vahingonkorvausoikeutta. Hallituksen esitys on valmisteltu oikeusministeriössä yhteistyössä ulkoasiainministeriön kanssa.

3. Nykytilan arviointi ja esityksen tavoitteet

Sovellettavan lain määräytymisellä on asianosaisten kannalta merkitystä kaikissa niissä kansainvälisluonteisissa tapauksissa, joissa aineellisoikeudelliset säännöt poikkeavat toisistaan niissä maissa, joihin tapauksella on liittyviä. Suomen, muiden Pohjoismaiden ja Euroopan yhteisöjen piirissä osin toteutettu ja osin valmisteilla oleva tuotevastuuta koskevien aineellisten säännösten yhtenäistäminen vähentää merkittävästi tavalla lainvalintaongelmien syntymistä. Näidenkään valtioiden välillä ei kuitenkaan päästä täydelliseen yhteneväisyyteen aineellisessa oikeudessa. Yhtenäistäminen ei

ulotu esimerkiksi korvauksen määrää koskeviin kysymyksiin, joiden osalta eri maissa sovellettavat säännöt poikkeavat huomattavasti toisistaan. Lisäksi suuri osa Suomen ulkomaankaupan kannalta merkittäviä valtioita jää aineellisen lainsäädännön yhtenäistämiskehityksen ulkopuolelle.

Kun sopimussuhteen ulkopuoliseen vahingonkorvausvastuuseen sovellettavasta laista ei ole Suomessa ensinkään lainsäädännöksiä ja kun sovellettavaa lakia koskevat periaatteet eivät ole riittävän täsmällisiä, kansainvälisluonteisiin tuotevastuutapauksiin sovellettavaa lakia on vaikea ennakoida. Esitysehdotuksesta annetuissa lausunnoissa sekä elinkeinoelämää että kuluttajia edustavat tahot pitivät tuotevastuuseen sovellettavaa lakia koskevien sääntöjen täsmenmistä tarpeellisena.

Lakiehdotuksella pyritään selventämään tuotevastuuseen sovellettavan lain määräytymistä ja lisäämään ratkaisujen ennakoitavuutta. On myös tarkoituksenmukaista saattaa Suomessa voimaan sellaiset lainvalintasäännöt, joita noudatetaan muissakin maissa.

Lisäksi pyritään siihen, että sovellettavan lain valinnassa toteutettaisiin Suomen aineellisen tuotevastuuoikeuden piirissä omaksuttuja päämääriä. Yleissopimus johtaa lähes kaikissa tapauksissa joko vahingon kärsijän kotipaikan taikka vahingon tapahtumapaikan lain soveltamiseen. Vahingon tapahtumavaltion lain soveltaminen ja tuotteen markkinointivaltion turvallisuusmääräysten huomioonottaminen velvoittavat tuotevahingoista vastaavat vähintään näiden valtioiden lainsäädännön edellyttämään huolellisuuteen toiminnassaan. Välittömästi vahinkoa kärsineen henkilön asemaa pyritään turvaamaan hänen kotipaikkansa lain soveltamisella.

4. Yleissopimuksen pääkohdat

Yleissopimus käsittää 22 artiklaa. Siihen sisältyy vain sovellettavaa lakia koskevia määräyksiä.

Yleissopimuksen soveltamisala määritellään sen kolmessa ensimmäisessä artiklassa. Yleissopimusta sovelletaan valmistajien ja eräiden muiden henkilöiden vastuuseen tuotteen aiheuttamasta vahingosta sekä tuotetta koskevan selostuksen tai tiedonannon virheellisyydestä tai puutteellisuudesta aiheutuvasta vahingosta. Yleissopimusta ei kuitenkaan sovelleta vahin-

koa kärsineen ja tälle tuotteen omistus- tai käyttöoikeuden luovuttaneen väliseen vastuuseen. Yleissopimus kattaa kaikenlaiset tuotteet. Yleissopimuksessa tarkoitettu tuote voi olla myös kiinteää omaisuutta. Vahinko käsittää yleissopimuksessa henkilö- ja esinevahingon lisäksi myös varallisuusvahingon. Soveltamisalan ulkopuolelle on kuitenkin jätetty sekä sellainen itse tuotteelle aiheutunut vahinko, että sellainen tuotteen vahingoittumisen seurauksena syntynyt varallisuusvahinko, joka ei ole yhteydessä muuhun vahinkoon. Yleissopimusta sovelletaan myös silloin, kun vahingonkärsijä on oikeushenkilö.

Soveltamisala kattaa pääsääntöisesti kaikkien tuotteen valmistus- tai jakeluketjuun osallistuvien henkilöiden sekä näiden edustajien ja työntekijöiden henkilökohtaisen vastuun. Yleissopimuksen soveltamisala on täten kaikkiaan varsin laaja ja sen piiriin kuuluu myös tuotevastuulain (694/90) ulkopuolelle jääviä tapauksia.

Yleissopimuksen mukaan tulee ensisijaisesti sovellettavaksi välittömästi vahinkoa kärsineen henkilön kotipaikan laki, mikäli myös vastaajan pääasiallinen liikepaikka on siinä valtiossa tai välittömästi vahinkoa kärsinyt on hankkinut tuotteen siinä valtiossa. Toissijaisesti tulee sovellettavaksi vahingon tapahtumapaikan laki, mikäli välittömästi vahinkoa kärsineen kotipaikka tai vastaajan pääasiallinen liikepaikka on siinä valtiossa tai välittömästi vahinkoa kärsinyt on hankkinut tuotteen siinä valtiossa. Jos nämä edellytykset eivät täyty, sovelletaan vastaajan pääasiallisen liikepaikan lakia, jollei kantaja perusta vaatimustaan vahingon tapahtumapaikan lakiin. Näissä poikkeuksellisissa tapauksissa kantajalla on siis rajoitettu mahdollisuus valita sovellettava laki.

Yleissopimuksen osoittaman lain mukaisesti ratkaistaan muun muassa vastuun peruste ja laajuus, korvattavat vahinkolajit, henkilöt, jotka voivat kärsimänsä vahingon perusteella vaatia korvausta sekä korvausoikeuden vanhentuminen.

Sovellettavan lain ohella voidaan ottaa huomioon myös markkinointivaltion turvallisuusmääräykset. Yleissopimusta sovelletaan vasta-

vuoroisuudesta riippumatta. Lisäksi yleissopimuksessa on erityisiä määräyksiä sellaisten tapausten varalta, joissa valtion eri alueilla on voimassa erisältöisiä tuotevastuuta koskevia aineellisoikeudellisia sääntöjä.

Yleissopimukseen sisältyvien varaumien käytöstä ei olisi Suomelle hyötyä, vaan varaumiin nojautuminen johtaisi vain siihen, että lainvalintasäännöksiin jäisi joiltakin osin aukkoja. Tämän vuoksi ei ehdoteta varaumien tekemistä.

5. Esityksen taloudelliset ja organisatoriset vaikutukset

Yleissopimuksen voimaansaattamisella ei ole taloudellisia tai organisatorisia vaikutuksia.

6. Liittymät muihin hankkeisiin

Tuotevastuulaki (649/90), joka sisältää aineelliset säännökset tuotevastuusta, tuli voimaan 1 päivänä tammikuuta 1991.

Oikeusministeriössä on valmisteilla EFTA:n ja EY:n jäsenvaltioiden välillä 16 päivänä syyskuuta 1988 Luganossa tehdyn tuomioistuinten toimivaltaa sekä tuomioiden täytäntöönpanoa yksityisoikeuden alalla koskevan yleissopimuksen ratifiointi. Sopimus koskee myös tuotevastuutapauksia.

Sopimuksen mukaan nostetaan kanteita sitä vastaan, jolla on kotipaikka tai yhtiön tai oikeushenkilön osalta päähallintopaikka jossakin sopimusvaltiossa, tuon valtion tuomioistuimessa. Lisäksi voidaan sopimussuhteen ulkopuolista asiaa koskeva vahingonkorvauskanne nostaa siellä, missä korvausvaatimuksen perustana oleva seikka on tapahtunut. Tuotevastuuseen perustuva korvauskanne voidaan tämän mukaisesti nostaa joko siellä, missä vahinko ilmeni tai siellä, missä vahingon aiheuttanut toiminta tapahtui.

Sopimuksen mukaan sopimusvaltiossa annettu tuomio tunnustetaan toisessa sopimusvaltiossa ilman erityistä menettelyä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Yleissopimuksen sisältö

Soveltamisala. Yleissopimuksen 1 artiklassa määritellään yleissopimuksen soveltamisala. Yleissopimuksen mukaan määräytyy, minkä valtion lakia sovelletaan valmistajan ja muiden yleissopimuksessa mainittujen henkilöiden vastuuseen tuotteen aiheuttamasta vahingosta. Soveltamisalaa täsmennetään 2 artiklassa, jossa määritellään tuotteen, vahingon ja henkilön käsitteet, sekä 3 artiklassa, jossa määritellään henkilöt, joiden vastuuseen sovellettava laki määräytyy yleissopimuksen mukaan.

1 artikla. Yleissopimus on tarkoitettu kattamaan tuotteen aiheuttamaa vahinkoa koskevat tapaukset laajasti. Yleissopimuksen soveltamiseen ei vaikuta se, onko vahinko aiheutunut kuluttajalle tai muutoin yksityistaloudessa vai elinkeinonharjoittajalle tai julkisyhteisölle.

Artiklan *1 kappaleesta* ilmenee nimenomaisesti, että sen piiriin kuuluvat myös tapaukset, joissa vahinko johtuu tuotteesta annettujen tietojen virheellisyydestä taikka siitä, että on laiminlyöty antaa asianmukainen tieto tuotteen laadusta, erityisominaisuuksista tai käyttöä vasta.

Artiklan *2 kappaleen* mukaan yleissopimuksen lainvalintasäännöt eivät koske vahinkoa kärsineen ja tälle tuotteen omistus- tai käyttöoikeuden luovuttaneen henkilön välistä vastuuta. Tällä yleissopimuksen soveltamisalaa tehdyllä poikkeuksella on pyritty rajaamaan soveltamisalan ulkopuolelle erityisesti ne tilanteet, joissa kantajan ja vastaajan välillä on sopimussuhde. Tarkoituksena on ollut välttää ristiriidat sopimukseen sovellettavaa lakia koskevien sääntöjen kanssa. Poikkeuksen ulottuvuus ei kuitenkaan ole riippuvainen sopimussuhteen olemassaolosta vaan siitä, onko kantaja saanut tuotteen vastaajalta artiklan 2 kappaleessa mainitulla tavalla. Myöskään sillä seikalla, perustetaanko korvausvaatimus sopimusvastuuseen vai sopimussuhteen ulkopuoliseen vastuuseen, ei ole merkitystä. Näin ollen myös sopimussuhteen ulkopuoliseen vahingonkorvausvastuuseen sovellettavaa lakia koskevat kysymykset jäävät yleissopimuksen soveltamisalan ulkopuolelle silloin, kun kantaja on saanut vastaajalta tuotteen omistus- tai käyttöoikeuden.

Tässä kappaleessa tarkoitettua vahinkoa kärsineen ei tarvitse olla välittömästi vahinkoa

kärsinyt, kuten sovellettavan lain määräytymistä koskevassa 4, 5 ja 7 artiklassa. Välittömästi vahinkoa kärsineellä tarkoitetaan näissä artikloissa sitä, johon tuotteen aiheuttama vahinko *ensimmäisenä* kohdistuu. Nyt käsiteltävänä olevan kappaleen mukaisella vahinkoa kärsineellä tarkoitetaan sen sijaan jokaista, joka vaatii itselleen korvausta tuotteen aiheuttaman vahingon johdosta, olipa tämä kärsinyt vahinkoa välittömästi tai tällaisen vahingon seurauksena. Esimerkiksi jos työnantajan ostama laite aiheuttaa henkilövahingon hänen palveluksessaan olevalle työntekijälle, on mahdollista, että välittömästi vahingoittunut työntekijä vaatii korvausta hänelle aiheutuneesta henkilövahingosta ja työnantaja hänelle tuon henkilövahingon seurauksena syntyneestä varallisuusvahingosta. Sekä työntekijän että työnantajan korvausvaatimuksiin sovellettavan lain määräytymiselle on 4-7 artiklan mukaan merkitystä välittömästi vahingoittuneen työntekijän kotipaikkaliittymällä. Työnantajan vaatimus jää kuitenkin nyt käsiteltävänä olevan kappaleen mukaan yleissopimuksen soveltamisalan ulkopuolelle, jos vaatimus kohdistetaan siihen, jolta laite on ostettu. Jos työnantaja on ostanut laitteen maahantuojalta, ei yleissopimusta sovelleta työnantajan ja maahantuojan väliseen vastuuseen. Sensijaan yleissopimusta sovelletaan esimerkiksi työnantajan ja laitteen valmistajan väliseen vastuuseen ja myöskin välittömästi vahingoittuneen työntekijän ja maahantuojan väliseen vastuuseen.

Artiklan *3 kappaleesta* ilmenee, että yleissopimusta sovelletaan siviili-, rikos- tai muussakin prosessissa esitettyjä korvausvaatimuksia käsiteltäessä. Merkitystä ei myöskään ole sillä, käsittelee asiaa yleinen vai erikoistuomioistuin.

2 artikla. Tuotteet, joiden aiheuttamien vahinkojen korvaamiseen sovellettava laki määräytyy yleissopimuksen mukaan, on artiklan *a kohdassa* määritelty laajemmin kuin esimerkiksi tuotevastuulaissa. Tuote voi olla joko kiinteä tai irtain esine ja se voi olla joko luonnontuote tai teollisesti valmistettu tuote. Tuotteiksi katsotaan sekä raaka-aineet ja tuotteen osat että lopulliset tuotteet. Yleissopimus koskee kaikkia tuotteita, myös sellaisia alkutuotteita, joiden syntyminen ei ole edellyttänyt varsinaista tuottamista tai valmistamista, esimerkiksi lähdevettä sekä jalostamattomia keräilytuotteita.

Artiklan b kohdan mukaan vahingolla tarkoitetaan yleissopimuksessa henkilö- ja esinevahinkoja sekä varallisuusvahinkoja. Itse tuotteelle aiheutunutta vahinkoa koskevaa poikkeusta lukuunottamatta yleissopimusta sovelletaan kaikenlaatuiseen vahinkoon. Vahingon kuuluminen yleissopimuksen piiriin ei myöskään riipu esimerkiksi vahingoittuneen omaisuuden käyttötarkoituksesta. Näin ollen myös esimerkiksi elinkeinotoiminnassa käytetyn omaisuuden vahingoittumisen korvaamista koskevat kysymykset kuuluvat yleissopimuksen piiriin.

Kuitenkaan yleissopimusta ei pääsääntöisesti sovelleta tuotteelle itselleen aiheutuneen vahingon tai tuotteen vahingoittumisen seurauksena syntyneen taloudellisen menetyksen korvaamiseen. Yleissopimuksen lainvalintamääräyksiä sovelletaan tällaiseen vahinkoon vain, jos se on yhteydessä muuhun vahinkoon. Tämä muu vahinko on voinut koitua joko sille, joka on kärsinyt tuotteelle aiheutuneen vahingon tai tuotteen vahingoittumisen seurauksena syntyneen varallisuusvahingon, tai jollekin toiselle. Täten tuotteelle aiheutuneen vahingon tai tuotteen vahingoittumisen seurauksena syntyneen varallisuusvahingon korvaamiseen sovellettava laki määräytyy yleissopimuksen mukaisesti aina silloin kun se on yhteydessä yleissopimuksen soveltamisalan piiriin kuuluvaan vahinkoon. Esimerkiksi jos yrityksessä valmistukseen käytettävä laite siinä olevan virheen vuoksi rikkoontuu, yleissopimusta ei sovelleta rikkoontumisen tai rikkoontumisesta johtuvasta valmistuksen estymisestä aiheutuvan varallisuusvahingon korvaamiseen. Kuitenkin, jos laitteen rikkoontumisen vuoksi syntyy vaurioita myös esimerkiksi yrityksen tuotantotiloille, taikka jos laitetta käyttävä työntekijä vahingoittuu laitteen rikkoontumisen vuoksi, sovelletaan yleissopimusta tuotantotiloille aiheutuneen vahingon korvaamisen tai työntekijälle aiheutuneen vahingon ohella myös itse laitteen rikkoontumisen tai siitä johtuvan varallisuusvahingon korvaamiseen.

Artiklan c kohdan mukaan yleissopimuksessa tarkoitetaan henkilöllä sekä luonnollisia henkilöitä että oikeushenkilöitä. Määräys koskee sekä kantajana että vastaajana olevia henkilöitä.

3 artikla. Artiklassa osoitetaan ne henkilöryhmät, joiden vastuuseen tuotteen aiheuttamasta vahingosta sovellettava laki määräytyy

yleissopimuksen mukaan. Artiklassa mainittujen henkilöryhmien luettelo on tyhjentävä.

Henkilön vastuuseen sovellettavan lain määräytyminen yleissopimuksen mukaan ei ole riippuvainen siitä, onko hänen toimintansa vastikkeellista vai vastikkeetonta. Yleissopimuksen lainvalintamääräykset koskevat kaikkien tuotteen kaupalliseen valmistamiseen osallistuvien tai jakeluketjuun kuuluvien vastuuta lukuunottamatta pelkästään tuotteen kuljetukseen osallistuvien vastuuta.

Artiklan 1 kappaleen 1 kohdan mukaan yleissopimuksen sovellettavaa lakia koskevien määräysten alaisuuteen kuuluvat lopullisten tuotteiden ja osatuotteiden valmistajat, 2 kohdan mukaan luonnontuotteiden tuottajat ja 3 kohdan mukaan tuotteiden toimittajat. Luonnontuotteiden tuottajien ja tuotteiden toimittajien kuuluminen yleissopimuksen piiriin ei riipu siitä, ovatko heidän tuottamansa tai toimittamansa tuotteet sellaisinaan valmiita tuotteita vai käytetäänkö niitä osatuotteina.

Tuotteen valmistaja, tuottaja ja toimittaja on ymmärrettävä laajasti. Tuotteen valmistajaksi katsotaan myös esimerkiksi tuotteen jalostaja, kokooja ja pakkaaja. Toimittajaksi katsotaan tuotteen jakeluketjun eri vaiheissa toimivien myyjien lisäksi myös esimerkiksi henkilöt, jotka antavat tuotteen vuokralle tai muutoin tilapäisesti luovuttavat sen hallinnan, sekä henkilöt, jotka antavat tuotteen näytteeksi.

Artiklan 1 kappaleen 4 kohdan nojalla yleissopimuksen sovellettavaksi osoittaman lain mukaan määräytyy 1—3 kohdassa mainittujen henkilöiden vastuun lisäksi myös muiden sellaisten henkilöiden vastuu, jotka osallistuvat tuotteen kaupalliseen valmistamiseen tai jakeluun. Nimenomaisen maininnan mukaisesti tällaisia henkilöitä ovat muun muassa tuotteen korjaajat ja varastoijat. Myös sovellettavan lain määräytyminen sellaisten henkilöiden vastuun osalta, jotka tarkastavat tuotteen turvallisuutta tai laatua ja antavat sitä koskevan todistuksen, voivat 4 kohdan mukaan kuulua yleissopimuksen piiriin. Määräyksen sanamuodon mukaan näyttäisi myös tuotteen kuljettamiseen osallistuvan rahdinkuljettajan vastuuseen sovellettava laki määräytyvän yleissopimuksen mukaisesti. Yleissopimusta valmisteltaessa on kuitenkin yksimielisesti katsottu rahdinkuljettajan vastuun jäävän soveltamisalan ulkopuolelle. Tarkoituksena on ollut välttää päällekkäisyys kuljetusoikeudellisen sääntelyn kanssa.

Soveltamisalan määräytymisen kannalta on

edellä olevan mukaisesti keskeistä, onko vastaaja toiminut tuotteen kaupallisessa valmistus- tai jakeluketjussa. Jakeluketju ulottuu vähintään siihen asti, että tuote myydään sen lopulliselle ostajalle. Näin ollen esimerkiksi henkilö, joka on pitänyt tuotetta varastossaan ennen tuotteen luovuttamista lopulliselle ostajalle, osallistuu jakeluketjuun. Toisaalta varastoija, jonka varastossa tuotetta on säilytetty ainoastaan lopullisen oston jälkeen, ei kuulu jakeluketjuun eikä 4 kohdassa mainittujen henkilöiden joukkoon. Myöskään henkilö, joka korjaa tuotteen, jota ei ole myynyt tai muutoin toimittanut, ei kuulu valmistus- tai jakeluketjuun.

Jos henkilö toimii jakeluketjussa, määräytyy hänen mahdolliseen vastuuseensa sovellettava laki yleissopimuksen mukaan myös jakeluketjun päättymisen jälkeen tapahtuneiden toimien osalta. Jos esimerkiksi auton myyjä korjaa autoa sen myynnin jälkeen, sovelletaan yleissopimusta artiklan 4 kohdan mukaisesti hänen vastuuseensa korjaustyöstä samoin kuin jos korjaustyö olisi suoritettu ennen myyntiä. Merkitystä ei ole sillä, johtuuko korjaamisen tarve autossa olleesta virheestä.

Kun toimittajiksi katsotaan myös esimerkiksi tuotteen vuokralleantajat tai henkilöt, jotka vastikkeettomasti luovuttavat tuotteen omistuksen tai hallinnan, ei kaupallinen valmistus- ja jakeluketju aina pääty henkilöön, joka on toimittanut tuotteen sen lopulliselle ostajalle. Esimerkiksi autonvuokraamot katsotaan kuuluvan jakeluketjuun.

Arvioitaessa yleissopimuksen soveltuvuutta sellaisen henkilön vastuuseen, joka vastikkeettomasti antaa tuotteen tai sen väliaikaisen hallinnan toiselle, on keskeisin arviointiperuste toiminnan kaupallinen tarkoitus. Jos tuote on esimerkiksi annettu näytteeksi siinä tarkoituksessa, että saaja ostaisi sen tai vastaavia tuotteita, määräytyy tuotteen antajan vastuuseen sovellettava laki yleissopimuksen mukaan.

Artiklan 2 kappaleen mukaan yleissopimusta sovelletaan myös artiklan 1—4 kohdassa mainittujen henkilöiden edustajien ja työntekijöiden vastuuseen. Määräys koskee edustajien ja työntekijöiden vastuuta vahinkoa kärsinyttä kohtaan. Yleissopimuksen 8 artiklan 7 kohdasta käy nimenomaisesti ilmi, että edustettavan tai työnantajan vastuu edustajan tai työntekijän toiminnasta määräytyy niinikään yleissopimuksen osoittaman sovellettavan lain mukaan. Yleissopimuksen ulkopuolelle on jätetty kysy-

mykset, jotka koskevat edustajan tai työntekijän takautumisvastuuta edustettavaa tai työnantajaa kohtaan.

Varsinaiset lainvalintamääräykset. Yleissopimuksen 4—7 artiklaan sisältyvät sovellettavan lain määräytymistä koskevat määräykset. Keskeisimmät sovellettavan lain määräytymisen perustana olevat liittymät ovat vahingon tapahtumapaikka ja välittömästi vahinkoa kärsineen kotipaikka. Muita merkityksellisiä liittymiä ovat vastaajan pääasiallinen liikepaikka sekä paikka, jossa välittömästi vahinkoa kärsinyt on hankkinut tuotteen.

Sovellettava laki määräytyy 4 ja 5 artiklan mukaan edellämainittujen keskeisimpien liittymien, vahinkopaikan tai välittömästi vahinkoa kärsineen kotipaikan, perusteella silloin, kun nämä osoittavat samaan valtioon kuin jokin muu kyseisessä artikkelissa mainittu liittymä. Kahden liittymän yhtäaikaisella soveltamisella pyritään kaikissa tapauksissa varmistamaan sovellettavan aineellisen oikeuden mahdollisimman läheinen yhteys asianosaisiin ja vahinkotapahtumaan. Yleissopimuksen 6 ja 7 artikla täydentävät 4 ja 5 artiklan mukaisia liittymäsääntöjä.

4 artikla. Artiklan mukaan sovelletaan sen valtion sisäistä lakia, jossa vahinko on tapahtunut, jos myös välittömästi vahinkoa kärsineen kotipaikka tai vastaajan pääasiallinen liikepaikka on siinä valtiossa, tai jos välittömästi vahinkoa kärsinyt on hankkinut tuotteen siinä valtiossa.

Vahingon tapahtumapaikkaa ei ole yleissopimuksessa määritelty. Yleissopimusta valmisteltaessa liittymällä kuitenkin tarkoitettiin sekä paikkaa, jossa viimeinen vahingon syntymiseksi välttämätön teko tehdään, että paikkaa, jossa teon vahingolliset seuraukset ensimmäisen keran ilmenevät. Esimerkiksi jos lääkeaine valmistetaan valtiossa A, henkilö nauttii sitä valtiossa B, tuntee ensimmäiset oireet valtiossa C ja menehtyy valtiossa D, voidaan vahingon tapahtumapaikkana pitää joko valtiota B tai C. Valinta näiden välillä jää yksittäistapauksittain tehtäväksi. Myös silloin, kun ei voida varmuudella tietää, mikä toiminta on johtanut vahingon syntymiseen, esimerkiksi jos lääkettä on nautittu useassa eri valtiossa eikä tiedetä missä vaiheessa sen nauttiminen on muodostunut vahingolliseksi, jää tapahtumapaikan tarkempi määrittäminen ratkaisijan harkintaan.

Toisaalta vahingon tapahtumapaikalla ei ole tarkoitettu vastuun perustana olevan toimin-

nan paikkaa eikä paikkaa, jossa vahingollisen teon seuraukset lopullisesti kärsitään tai seurausten kokonaisvaikutukset ilmenevät. Edellä olevan esimerkin lääkeaineen valmistuspaikkaa taikka lääkettä nauttineen kuolinpaikkaa ei tämän mukaisesti pidettäisi vahingon tapahtumapaikkana. Useimmissa tapauksissa vahingon tapahtumapaikan määrittäminen edellä olevan mukaisesti on yksinkertaista, koska vahingon seurauksista yleensä ainakin osa ilmenee välittömästi. Vahingon syntymiseksi tarvittun viimeisimmän teon paikka ja vahingollisten seuraamusten ensimmäinen ilmenemispaikka ovat sen vuoksi yleensä yhteneväiset. Esimerkiksi viallisella autolla ajettaessa tapahtuneen onnettomuuden ensimmäiset seuraukset ilmenevät siellä, missä autoa on ajettu, onnettomuuspaikalla.

Yleissopimuksessa ei määritellä *a kohdassa* mainitun kotipaikan (*habitual residence*) käsitettä. Sen sisältö vaihtelee eri yleissopimuksissa asiayhteydestä riippuen. Varallisuus oikeudellisissa suhteissa voidaan kotipaikan muodostumiselle asettaa löyhähköt vaatimukset. Luonnollisen henkilön kotipaikka on siinä valtiossa, missä hän vakinaisesti asuu. Oikeushenkilön kotipaikka on yleensä siellä, missä oikeushenkilön päähallinto toimii. Yleissopimusta valmisteltaessa katsottiin kuitenkin, että oikeushenkilön kotipaikka voi olla myös siellä, missä sen vahinkoon läheisimmän yhteyden omaava tytäryhtiö tai haaraliike toimii. Valinta näiden liittymien välillä on jätetty kunkin yksittäistapauksen tosiseikaston valossa suoritettavaksi.

Vain välittömästi henkilö-, esine- tai varallisuusvahinkoa kärsineen henkilön kotipaikka-liittymällä on merkitystä sovellettavan lain valinnalle. Jos esimerkiksi lapsi vaatii korvausta elatusvelvollisen vanhempansa kuoleman perusteella, on merkityksellinen liittymä kuolleen vanhemman eikä lapsen kotipaikka.

Yleissopimuksessa ei myöskään määritellä *b kohdassa* mainittua pääasiallista liikepaikkaa. Liikepaikalta edellytetään määrätynlaista pysyvyyttä. Luonnollisen henkilön liikepaikka on käytännössä useimmiten samassa valtiossa kuin hänen kotipaikkansa. Jos oikeushenkilöllä on useampia liikepaikkoja, on pääasiallinen liikepaikka siellä, missä sen hallintokeskus sijaitsee. Myös haaraliike tai edustusto on oikeushenkilön liikepaikka, mutta se ei yleensä ole *b kohdassa* tarkoitettu pääasiallinen liikepaikka. Kauppaedustajan tai tytäryhtiön liikepaikkaa ei katsota päämiehen tai emoyhtiön liikepai-

kaksi. Tämän kohdan mukainen oikeushenkilön pääasiallinen liikepaikka, jolla on merkitystä vastaajana olevan oikeushenkilön liittymänä, ei välttämättä ole sama kuin tuon oikeushenkilön *a kohdan* mukainen kotipaikka, jolla on merkitystä välittömästi vahinkoa kärsineen oikeushenkilön liittymänä.

Artiklan *c kohdan* mukaan vahingon tapahtumapaikan lakia sovelletaan, jos vahinkoa välittömästi kärsinyt on hankkinut tuotteen siinä valtiossa. Tällä tarkoitetaan valtiota, jossa välittömästi vahinkoa kärsinyt on ollut saadesaan tuotteen tosiasialliseen hallintaansa.

Tässä niin kuin muissakin sovellettavaa lakia koskevissa artikloissa käytetyt liittymät saattavat muuttua siten, että ne eri aikoina osoittavat eri valtioihin. Jos esimerkiksi jonkin asianosaisen koti- tai liikepaikka muuttuu, tulee harkittavaksi minkä ajankohdan mukainen koti- tai liikepaikka on ratkaiseva sovellettavaa lakia määrittäessä. Yleissopimuksessa ei ole otettu kantaa siihen, minä ajankohtana kunkin liittymän tulee olla käsillä, merkityksellisen ajankohdan määräytyminen on soveltajan harkinnan varassa. Yleensä voitaneen kuitenkin edellyttää rinnakkain sovellettavien liittymien yhtäaikaista olemassaoloa.

Jos tapauksessa on useita vahingon aiheuttajia tai useita vahinkoa kärsineitä, määräytyy sovellettava laki erikseen kunkin kantajan ja vastaajan osalta. Täten on mahdollista, että esimerkiksi valmistajan ja välittäjän vastuuseen tuotteen aiheuttamasta vahingosta sovelletaan eri valtioiden lakeja.

Tässä artiklassa samoin kuin muissakin yleissopimuksen sovellettavaa lakia koskevissa artikloissa määrätään sovellettavaksi liittymäsääntöjen osoittaman valtion sisäisen lain normit. Liittymäsääntöjen osoittaman valtion kansainvälisen yksityisoikeuden sääntöjä ei siis sovelleta.

Sovellettavan lain määräytymistä tämän artiklan mukaan rajoittaa 7 artiklan mukainen ennakoitavuutta koskeva vaatimus.

5 artikla. Artiklan mukaan sovellettavaksi tulee sen valtion sisäinen laki, jossa välittömästi vahinkoa kärsineellä on kotipaikkansa, jos myös vastaajan pääasiallinen liikepaikka on siinä valtiossa tai jos välittömästi vahinkoa kärsinyt on hankkinut tuotteen siinä valtiossa. Tässäkin artiklassa on perusajatuksena, ettei mikään liittymä yksinään riitä osoittamaan sovellettavaa lakia. Keskeiseksi katsottu vahinkoa välittömästi kärsineen henkilön kotipaikka

osoittaa sovellettavan lain vain, jos se samalla on vastaajan pääasiallinen liikepaikka tai tuotteen hankkimispaikka.

Joissain harvinaisissa tilanteissa saattavat sekä 4 että 5 artiklan mukaiset määräykset soveltua. Tällainen tilanne on käsillä esimerkiksi silloin, kun vahinko on tapahtunut siinä valtiossa, missä välittömästi vahingoittunut on hankkinut tuotteen, ja toisaalta välittömästi vahingoittuneen kotipaikka ja vastaajan pääasiallinen liikepaikka ovat samassa valtiossa. Tällöin tapahtumapaikan ja tuotteen hankkimispaikan laki voisi tulla sovellettavaksi 4 artiklan nojalla ja uhrin kotipaikan ja vastaajan liikepaikan laki 5 artiklan nojalla. Sovellettavaksi tulee 5 artiklan alussa olevan määräyksen mukaisesti 5 artiklan osoittaman valtion sisäinen laki. Tämän artiklan mukainen lainvalintasääntö on siis itse asiassa ensisijainen sääntö.

Artiklassa käytettyjen liittymien sisältö vastaa 4 artiklan kohdalla esitettyä. Myös liittymien muuttumisen sekä useita vastaajia tai useita kantajia koskevien kysymysten osalta viitataan 4 artiklan kohdalla esitettyyn.

Myös tämän artiklan mukaan määräytyvän lain soveltamista rajoittaa 7 artiklan määräys sovellettavan lain ennakoitavuudesta.

6 artikla. Artikla koskee niitä tapauksia, jotka jäävät 4 ja 5 artiklan ulkopuolelle. Sen soveltamisalaan kuuluvat siis sellaiset tapaukset, joissa sen paremmin vahingon tapahtumapaikkavaltion kuin välittömästi vahinkoa kärsineen kotipaikkavaltionkaan ei ole mitään muita 4 tai 5 artiklassa mainittuja liittymiä. Tällainen tilanne voi syntyä esimerkiksi, jos kotipaikkansa valtiossa A omaava henkilö ollessaan valtiossa B hankkii siellä pääasiallisen liikepaikkansa omaavan valmistajan valmistaman viallisen auton ja vahingoittuu vian vuoksi aiheutuvassa liikenneonnettomuudessa valtiossa C. Näissä melko harvoin esiintyvissä tapauksissa määräytyy sovellettava laki kantajan valinnan mukaisesti. Kantajan valintamahdollisuudet on kuitenkin rajoitettu kahden eri liittymän perusteella määräytyviin lakeihin. Hän voi valita sovellettavaksi joko vastaajan pääasiallisen liikepaikan lain tai vahingon tapahtumapaikan lain.

Valintamahdollisuus on vain kantajalla, ei ratkaisevalla viranomaisella. Jos kantaja ei käytä valintamahdollisuutta hyväkseen, tulee artiklan mukaan sovellettavaksi vastaajan pääasiallisen liikepaikan sisäinen laki.

Liittymien sisältöä on käsitelty 4 artiklan kohdalla. Myös tätä artiklaa sovellettaessa on otettava huomioon 7 artiklan määräykset.

7 artikla. Artiklan mukaan estyy vahingon tapahtumapaikan valtion ja välittömästi vahinkoa kärsineen kotipaikkavaltion lakien soveltaminen 4—6 artiklan nojalla, mikäli vastaaja näyttää, ettei hän kohtuudella voinut ennakoida tuotteen tai hänen muiden samankaltaisten tuotteidensa olevan kaupallisesti saatavilla kyseisessä valtiossa. Vahingon tapahtumapaikkavaltion taikka välittömästi vahingoittuneen kotipaikkavaltion lain soveltamisen estyminen artiklan nojalla ei riipu siitä, onko tuote todella hankittu kyseisessä valtiossa. Esimerkiksi jos tuote on hankittu valtiossa A ja vahinko tapahtuu välittömästi vahingoittuneen kotipaikkavaltiliossa B, voi 4 artiklan mukainen vahingon tapahtumapaikan lain soveltaminen artiklan 7 nojalla estyä, jos vastaaja näyttää, ettei hän kohtuudella voinut ennakoida tuotteiden olevan kaupallisesti saatavilla valtiossa B.

Artiklan soveltuvuus ei ole riippuvainen siitä, mikä vastaajan asema tuotteen jakeluketjussa on.

Tuotteiden saatavuutta koskeva edellytys voidaan ottaa huomioon vain vastaajan tekemän väitteen johdosta. Myös todistustaakka asian suhteen on vastaajalla.

Yleissopimuksessa ei ole täsmennetty ajankohtaa, jonka mukainen tuotteen saatavuus vahingon tapahtumapaikkavaltiliossa tai välittömästi vahinkoa kärsineen kotipaikkavaltiliossa on määräävä edellytyksen täytymisen suhteen. Selvää on, että jos vastaaja on kohtuudella voinut ennakoida tuotteiden olevan vahingon tapahtuma-aikana saatavilla 4, 5 tai 6 artiklan osoittamassa valtiossa, ei 7 artiklan mukainen edellytys täyty. Selvää on myös, ettei vahingon tapahtumisen jälkeisen saatavuuden ennakkoinnilla ole vaikutusta sovellettavan lain määräytymiseen. Sen sijaan on tapauskohtaisesti harkittava, täytyykö artiklan mukainen edellytys silloin, kun vastaajan on ollut mahdollista ennakoida tuotteiden saatavuus 4, 5 tai 6 artiklan osoittamassa valtiossa jonakin ajankohtana ennen vahingon tapahtumista, mutta ei enää vahingon tapahtuma-aikana. Tällöin voidaan yleensä lähteä siitä, että jos tuotteita on ennen vahingon tapahtumista ollut saatavilla kyseisessä valtiossa siten, että vastaaja on voinut ennakoida saatavuuden, ja tuotteita on vahingon tapahtuma-aikaan siellä edelleen laa-

jalti käytössä, ei artiklan mukainen rajoitus täyty. Sovellettava laki määräytyy tällöin 4, 5 tai 6 artiklan mukaisesti.

Artiklassa käytetään 4—6 artikloista poiketen sanamuotoa ”laki” sanamuodon ”sisäinen laki” sijasta. Tässä tarkoitetaan kuitenkin 4—6 artiklojen osoittamien valtioiden sisäistä lakia.

Artiklasta ei nimenomaisesti ilmene, minkä valtion lakia tulee soveltaa silloin, kun 4, 5 tai 6 artiklan nojalla sovellettavat vahingon tapahtumapaikan laki ja välittömästi vahinkoa kärsineen kotipaikan laki artiklan mukaisten edellytysten täyttyessä syrjäytyvät. Yleissopimuksen 6 artiklan mukaan tulee soveltaa joko vahingon tapahtumapaikan tai vastaajan pääasiallisen liikepaikan lakia silloin, kun 4 tai 5 artiklan mukainen laki ei tule sovellettavaksi. Nyt käsillä olevan artiklan mukaisten edellytysten täyttyessä estyy myös 6 artiklan mukainen vahingon tapahtumapaikan lain soveltaminen. Täten tulee käsillä olevan artiklan piiriin kuuluvissa tilanteissa soveltaa vastaajan pääasiallisen liikepaikan sisäistä lakia.

On huomattava, että vastaajan pääasiallisen liikepaikan lain soveltaminen ei riipu siitä, onko vastaaja voinut ennakoida tuotteen tai muiden samankaltaisten tuotteidensa olevan siellä kaupallisesti saatavilla.

8 artikla. Artiklassa on osoitettu, mihin oikeuskysymyksiin yleissopimuksen mukaan sovellettavan oikeusjärjestyksen sääntöjä tulee soveltaa. Artiklan luettelo ei ole tyhjentävä. Siinä mainitut seikat ovat ainoastaan esimerkkejä kysymyksistä, joiden ratkaisu tulee suorittaa yleissopimuksen osoittaman lain nojalla.

Yleissopimuksen sovellettavaksi osoittaman lain on tarkoitettu sääntelevän tuotevastuuta koskevat oikeudelliset kysymykset mahdollisimman kattavasti. Tätä lakia tulee siis lähtökohtaisesti soveltaa kaikkiin kysymyksiin, jotka tuomioistuinvaltiossa luonnehditaan tuotevastuuta koskeviksi. Kuitenkin kaikki artiklassa mainitut kysymykset kuuluvat yleissopimuksen mukaan sovellettavan lain piiriin tuomioistuinvaltiossa suoritettavasta luonnehdinnasta riippumatta. Toisaalta yleissopimuksen ja sen mukaan sovellettavan lain ulkopuolelle on aina tarkoitettu jätettävän eräät jäljempänä käsiteltävät kysymykset.

Artiklan 1 kohdan mukaan sovellettavan lain piiriin kuuluvat vastuun perustetta ja laajuutta koskevat kysymykset. Sovellettavan lain nojalla ratkaistaan siten muun muassa, edellyttääkö vastuun syntyminen huolimattomuutta, katso-

taanko huolimattomuuden voivan ilmetä joko tekona tai laiminlyöntinä sekä minkä asteista huolimattomuutta edellytetään. Myös syy-yhteyttä koskevat kysymykset ovat vastuun perustetta koskevia ja ne ratkaistaan yleissopimuksen mukaan sovellettavan lain nojalla.

Vastuun laajuutta koskevilla kysymyksillä tarkoitetaan muun muassa korvausvastuun enimmäismäärää koskevia rajoituksia, velvollisuutta suorittaa korkoa korvausmäärälle, sekä korvausmäärän jakautumista useiden vahingon aiheuttajien kesken ja korvauksen suorittaneen takautumisoikeutta muita vahingon aiheuttajia kohtaan.

Artiklan 2 kohdan mukaisilla vastuusta vapautumisen perusteilla tarkoitetaan esimerkiksi ennalta-aavistamattomia, vastaajan vaikutuspiirin ulkopuolella olevia tapahtumia, joiden vaikutuksia vastaaja ei voi estää. Muita tässä tarkoitettuja vapautumisperusteita voivat olla muun muassa välittömästi vahinkoa kärsineen tai kolmannen henkilön myötävaikuttava tuotantamus. Myös määrättyjen asianosaistahojen välillä sovellettavat vastuusta vapautumisen tai vastuun rajoittamisen perusteet kuuluvat 2 kohdan piiriin. Täten esimerkiksi perheenjäsenelle aiheutetusta vahingosta johtuvan vastuun rajoittaminen tai poissulkeminen määräytyy yleissopimuksen mukaan sovellettavan lain mukaisesti. Tämän kohdan mukainen kysymys on myöskin, voiko valmistaja tai muu toimittaja pätevästi rajoittaa vastuutaan tuotteen mukana tai sen mainoksessa olevalla ilmoituksellaan.

Vastuun alentaminen on kyseessä esimerkiksi silloin, kun vastaajan korvausvastuun määrää vähentää välittömästi vahinkoa kärsineen myötäväikutus.

Artiklan 3 kohdan mukaan ratkaistaan yleissopimuksen sovellettavaksi osoittaman lain nojalla muun muassa, voivatko kipu tai henkinen kärsimys taikka saamatta jäänyt voitto tulla korvattaviksi.

Artiklan 4 kohdassa mainitaan ensinnäkin korvausvelvollisuuden täyttämistapaa ja -muotoa koskevat kysymykset. Yleissopimuksen mukaan sovellettavan lain nojalla määräytyy siten esimerkiksi, tuleeko korvaus suorittaa rahana vai voidaanko korvaus suorittaa luontoispalautuksena sekä tuleeko korvaus suorittaa yhtenä vai useampana eränä.

Lisäksi tässä kohdassa mainitaan korvauksen suuruutta koskevat kysymykset. Korvauksen suuruutta ei siis voida määrittää muun kuin yleissopimuksen sovellettavaksi osoittaman val-

tion oikeuden mukaisesti. Esimerkiksi kivusta ja särystä taikka henkisestä kärsimyksestä suoritettavan korvauksen suuruuden määrittelyssä on noudatettava tuossa valtiossa voimassaolevaa käytäntöä.

Artiklan 5 kohdan mukaan yleissopimuksen sovellettavaksi osoittaman lain nojalla on ratkaistava myöskin, voidaanko vahinkoa kärsineen oikeus korvaukseen siirtää tai periä. On huomattava, ettei mahdollisuus oikeuden perimiseen riipu yksinomaan tuotevastuun piiriin luettavista seikoista. Tuotevastuuseen sovellettavan lain nojalla ratkaistaan vain, onko kyseinen oikeus sellainen, että se voi kuoleman johdosta siirtyä toiselle. Sensijaan se seikka, onko kantajalla perintöoikeus vahinkoa kärsineen jälkeen on luonteeltaan perintöoikeudellinen ja määräytyy perintöoikeudellisten lainvalintasääntöjen nojalla.

Tärkein 6 kohdan piiriin kuuluva kysymys on, voiko vain välittömästi vahinkoa kärsinyt vaatia korvausta kärsimänsä vahingon nojalla, vai voiko korvausta vaatia myös se, joka on kärsinyt vahinkoa välittömästi vahingoittuneelle aiheutuneen vahingon johdosta. Tämän kohdan mukaan tulee yleissopimuksen sovellettavaksi osoittaman lain nojalla ratkaista esimerkiksi elatukseen oikeutetun mahdollisuus vaatia korvausta, kun hän on jäänyt vaille elatusta välittömästi vahingoittuneen elatusvelvollisen kuoleman vuoksi, taikka mahdollisuus vaatia korvausta toisen henkilön vahingoittumisen näkemisestä aiheutuneesta henkisestä kärsimyksestä.

Artiklan 7 kohdan mukaan päämiehen ja työnantajan isännänvastuu, sen edellytykset ja laajuus määräytyvät yleissopimuksen osoittaman lain mukaan. Tämä kohta koskee myös oikeushenkilöiden vastuuta elimiensä toimista. Vastuu toisen aiheuttamista vahingoista ei muissa kuin tässä kohdassa mainituissa tapauksissa kuulu sovellettavan lain alaan.

Todistustaakkaa koskevat kysymykset kuuluvat 8 kohdan mukaan yleissopimuksen nojalla sovellettavan lain piiriin vain siltä osin kuin sovellettavan lain todistustaakkaa koskevat säännöt ovat vahingonkorvausoikeudellisia. Tällaisia sääntöjä ovat nimenomaisesti vahingonkorvaustapauksia koskevat todistustaakkasäännöt, joiden pääasiallinen tarkoitus on vaikuttaa ratkaisun aineellisoikeudelliseen tulokseen. Sellaiset todistustaakkaa koskevat säännöt, joiden ensisijainen tarkoitus on oikeudenkäyntimenettelyn ohjaaminen, eivät ole 8 koh-

dassa tarkoitettuja sääntöjä. Sovellettavan lain todistustaakkasäännösten luonnehtiminen suoritetaan tuomioistuinvaltiossa kansainvälisen yksityisoikeuden alalla yleensä noudatettavien periaatteiden mukaisesti. Valmistajalle 7 artiklassa asetettu todistustaakka jää tämän kohdan ulkopuolelle.

Artiklan 9 kohdan mukaan sovelletaan kaikkia yleissopimuksen sovellettavaksi osoittaman lain sääntöjä, joiden nojalla oikeus korvaukseen lakkaa taikka mahdollisuus oikeuden toteuttamiseen menetetään ajan kulumisen vuoksi.

Yleissopimuksen sovellettavaa lakia koskevat määräykset eivät koske lakiviittauksen pätevyyttä, suoraa kanneoikeutta vakuutusyhtiötä kohtaan taikka takautumisoikeutta koskevia kysymyksiä. Yleissopimuksen lainvalintamääräysten ulkopuolelle jäävät lakiviittaukset voivat olla joko ennen vahinkoa tai sen jälkeen tehtyjä. Näin ollen yleissopimus ei koske esimerkiksi valmistajan tuotteeseen liittämään takuusitoumukseen sisältyvän sovellettavaa lakia koskevan lausekkeen pätevyyttä. Vakuutusyhtiötä vastaan olevaa suoraa kanneoikeutta koskevat kysymykset on jätetty yleissopimuksen ulkopuolelle sen vuoksi, että yleissopimusta valmisteltaessa tuotevastuuvakuutusta koskevat aineellisoikeudelliset säännöt ja vakuutusikäytäntö olivat vakiintumattomia. Vaikka takautumisoikeutta koskevat kysymykset on muutoin jätetty yleissopimuksen ulkopuolelle, sovelletaan 8 artiklan 1 kohdan nojalla yleissopimuksen mukaan määräytyvää lakia korvauksen suorittaneen vahingon aiheuttajan takautumisoikeuteen muita vahingon aiheuttajia kohtaan.

9 artikla. Artikla koskee tapauksia, joissa 4—7 artiklan mukaan on sovellettava muun kuin sen valtion lakia, jossa tuote on saatettu markkinoille. Tällöin voidaan ottaa huomioon markkinointivaltiossa voimassaolevat turvallisuusmääräykset sovellettavan lain turvallisuusmääräysten ohella.

Turvallisuusmääräykset on yleissopimusta sovellettaessa ymmärrettävä laajasti. Artiklan mukaisia turvallisuusmääräyksiä ovat lakien ja asetusten lisäksi myös viranomaispäätökset ja -määräykset sekä eritasoiset, myös kunnalliset, ohjesäännöt. Kaikki tällaiset turvallisuusmääräykset, jotka jollain tavoin liittyvät tuotteen turvallisuuteen, kuuluvat artiklan piiriin. Ne voivat koskea esimerkiksi tuotteen valmistusta, tarkastusta tai korjaamista tai tuotteesta tar-

vittavaa turvalaitetta. Myös esimerkiksi tuotetta valmistavan työntekijän työajan enimmäismäärää koskevat säännöt voivat kuulua artiklan piiriin, jos sääntöjen yhtenä tarkoituksena on parantaa tuoteturvallisuutta.

Artikla koskee vain sen valtion turvallisuusmääräyksiä, jossa tuote on saatettu markkinoille. Näiden turvallisuusmääräysten huomioon ottaminen on tuomioistuimen harkinnan varassa.

10 artikla. Yleissopimuksen mukaan sovellettavaa lakia voidaan artiklan mukaan olla soveltamatta vain, jos soveltaminen olisi ilmeisesti oikeusjärjestyksen perusteiden vastaista. Artiklan mukainen poikkeus edellyttää, että yleissopimuksen osoittaman lain soveltaminen johtaisi yksittäistapauksessa tulokseen, joka olisi selvästi ristiriidassa Suomessa voimassaolevien oikeudellisten tai moraalisten peruseriaatteiden kanssa. Käytännössä tämäntyyppistä ristiriitaa ei yleensä varallisuus oikeudellisissa tapauksissa synny. Määräyksen soveltaminen olisi siten erittäin poikkeuksellista. Esimerkiksi se seikka, että yleissopimuksen mukaan sovellettavan lain mukainen korvaus olisi määrittäen suurempi tai pienempi kuin tuomioistuinvaltion lain nojalla suoritettava korvaus, ei oikeuttaisi artiklan mukaisen poikkeussäännön soveltamiseen. Yleissopimuksen osoittaman lain soveltaminen syrjäytyy artiklan nojalla vain niiltä osin kuin se johtaisi ristiriitaan Suomen oikeusjärjestyksen perusteiden kanssa. Muilta osin sovelletaan yleissopimuksen mukaan määräytyvää lakia. Artiklan nojalla syrjäytetyn yleissopimuksen osoittaman lain sijasta sovelletaan Suomen lakia.

11 artikla. Yleissopimuksen 1—10 artiklaa tulee tämän artiklan mukaan soveltaa riippumatta siitä, onko tapauksella liittymiä johonkin sopimusvaltioon tai osoittaako yleissopimus sovellettavaksi sopimusvaltion vai jonkin muun valtion lain. Yleissopimus korvaa täten kaikki asiallisen soveltamisalansa piiriin kuuluvat, sovellettavaa lakia koskevat sopimusvaltioiden oikeussäännöt, lukuunottamatta 15 artiklan mukaisiin sopimuksiin perustuvia oikeussääntöjä.

12 artikla. Tämä artikla samoin kuin 13 ja 14 artikla koskee tapauksia, joissa valtion eri alueilla on voimassa erisältöisiä tuotevastuuta koskevia oikeussääntöjä. Tässä artiklassa määrätään menettelytavasta silloin kun asian käsittely tapahtuu mainitunkaltaisen valtion ulkopuolella. Artiklan mukaan valtioon kuuluvat

erilliset alueet rinnastetaan yleissopimusta sovellettaessa tällöin valtioihin. Esimerkiksi jos yleissopimuksen mukaan tulee soveltaa sen valtion lakia, jossa vahinko on tapahtunut, tulevat tällöin sovellettaviksi sen, tuotevastuun sääntelyn suhteen erillisen alueen oikeussäännöt, jonka piirissä vahinko on tapahtunut. Artikla ei sovellu silloin, kun valtion eri alueilla muutoin on voimassa eri oikeussääntöjä, mutta tuotevastuun osalta sääntely on koko valtiossa yhtenäinen.

13 artikla. Artiklan mukaan valtio, johon kuuluvilla eri alueilla on voimassa omat tuotevastuuta koskevat oikeussääntönsä, ei ole velvollinen soveltamaan yleissopimusta sellaisissa tilanteissa, joissa yhtenäisen oikeusjärjestyksen omaava valtio ei olisi velvollinen soveltamaan vieraan valtion oikeutta 4 tai 5 artiklan nojalla.

Artiklan tarkoituksena on estää se, että valtioissa, joissa on eri alueilla voimassa omat tuotevastuuta koskevat oikeussääntönsä, jouduttaisiin soveltamaan vierasta oikeutta sellaisissa tilanteissa, joissa yhtenäisen tuotevastuuta koskevan sääntelyn omaavissa valtioissa sovellettaisiin sen omaan oikeutta. Jos esimerkiksi New Yorkin osavaltiossa kotipaikkansa omaava kantaja on ostanut Saksan liittotasavallassa valmistetun auton New Jerseyssä ja vahingoittuu Idahossa autossa olleen valmistusvirheen vuoksi, eikä valmistaja ole voinut ennakoida auton olevan saatavilla Idahossa, tulisi sovellettavaksi laiksi ilman tämän artiklan määräystä Saksan liittotasavallan laki. Näin sen vuoksi, että mitkään kaksi liittymää eivät osoittaisi 4 ja 5 artiklassa edellytetyin tavoin samaan tuotevastuun sääntelyn suhteen yhtenäiseen osavaltioon, eikä 6 artiklan mukaista vahingon tapahtumapaikan lakia voitaisi 7 artiklan mukaisen ennakoitavuusedellytyksen puuttuessa soveltaa. Jos vastaavanlainen tapaus kuitenkin olisi tuotevastuun sääntelyn osalta yhtenäisessä valtiossa ratkaistavana ja liittymät valmistuspaikkaa lukuunottamatta osoittaisivat tähän valtioon, sovellettaisiin 4 ja 5 artiklan nojalla tämän valtion lakia.

Artikla ei oikeuta poikkeamaan yleissopimuksen soveltamisesta muutoin kuin 4 ja 5 artiklan osalta. Myös artiklan tarkoittamissa tilanteissa kantajalla on 6 artiklan mukainen valintamahdollisuus. Täten yllä olevassa esimerkkitapauksessa kantajalla olisi tämän artiklan määräyksistä ja muutoin sovellettaviksi tulevista tuomioistuinvaltion lainvalintasään-

noista riippumatta mahdollisuus valita Saksan liittotasavallan laki sovellettavaksi.

Artikla ei oikeuta poikkeamaan yleissopimuksen määräyksistä sellaisessa valtiossa, jonka tuotevastuuta koskeva sääntely on yhtenäistä. Täten jos esimerkin mukainen tapaus olisi käsiteltävänä Suomessa, tulisi soveltaa Liittotasavallan oikeutta.

14 artikla. Artiklassa varataan valtioille, joiden tuotevastuuta koskevat oikeussäännöt ovat 12 ja 13 artiklan mukaisin tavoin epäyhtenäiset, mahdollisuus selittää yleissopimuksen tulevan sovellettavaksi kaikilla valtioon kuuluvilla alueilla tai vain joillain niistä. Tällaisen selityksen voimaantulon ajankohta ei suoraan ilmene yleissopimuksesta. Jos valtio antaa selityksen allekirjoittaessaan, ratifioidessaan tai hyväksyessään yleissopimuksen tai yleissopimukseen liittyessään, tulee selitys voimaan samanaikaisesti kuin yleissopimus kyseisessä valtiossa. Myöhemmin annettu selitys tulee voimaan, jollei muuta ilmene, silloin kun siitä on ilmoitettu Alankomaiden ulkoasiainministeriölle.

15 artikla. Artiklan mukaan yleissopimuksen määräykset eivät syrjäytä erityisaloja koskevia sopimuksia, joihin sopimusvaltiot ovat liittyneet tai myöhemmin liittyvät ja jotka sisältävät tuotevastuuta koskevia määräyksiä. Yleissopimuksen määräykset ovat toissijaisia vain erityisaloja, kuten kuljetusoikeutta tai ympäristöoikeutta, koskevien valtiosopimusten tuotevastuuta koskeviin määräyksiin nähden. Sopimusvaltiot eivät voi tehdä tuotevastuuseen sovellettavaa lakia yleensä koskevaa sopimusta tai liittyä sellaiseen sopimukseen. Kun yleissopimuksessa määrätään vain sovellettavasta laista, ei artiklalla ole merkitystä yksin aineellisoikeudellisia määräyksiä sisältävien valtiosopimusten sovellettavuudelle.

16 artikla. Artikla sisältää määräykset sallituista varaumista. Varauma voi koskea yleissopimuksen soveltamista a) 8 artiklan 9 kohdassa mainittuihin vanhentumista ja määräajan menettämistä koskeviin kysymyksiin, tai b) maataloudessa tuotettuihin alkutuotteisiin. Muut varaumat eivät ole sallittuja.

Yleissopimuksen 17—22 artiklaan sisältyvät tavanomaiset loppumääräykset. Yleissopimuksen tallettajana toimii Alankomaiden ulkoasiainministeriö. Yleissopimuksen voivat allekirjoittaa valtiot, jotka ovat olleet Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssin jäseniä sen 12. istunnon aikana. Allekirjoitta-

javaltioiden on ratifioitava tai hyväksyttävä yleissopimus. Yleissopimukseen voivat sen voimaantulon jälkeen liittyä sellaiset valtiot, jotka ovat tulleet Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssin jäseniksi sen 12. istunnon jälkeen, tai jotka ovat Yhdistyneiden Kansakuntien tai jonkin sen erityisjärjestön jäseniä, tai jotka ovat yhtyneet Haagin kansainvälisen tuomioistuimen perussääntöön. Yleissopimuksen voimaantulon jälkeen sen ratifioineen tai hyväksyneen tai siihen liittyneen valtion osalta yleissopimus tulee voimaan ratifoimis-, hyväksymis- tai liittymisasiakirjan tallettamista seuraavan kolmannen kalenterikuukauden ensimmäisenä päivänä. Sopimusvaltio voi sanoa yleissopimuksen irti ilmoittamalla irtisanomisesta tallettajalle vähintään kuusi kuukautta ennen kunkin viisivuotiskauden päättymistä.

2. Yleissopimuksen soveltaminen vahinkoa kärsineen ja tälle tuotteen omistus- tai käyttöoikeuden luovuttaneen välisiin suhteisiin

Yleissopimuksen 1 artiklan 2 kohdan mukaan yleissopimusta ei sovelleta vahinkoa kärsineen ja tälle tuotteen omistus- tai käyttöoikeuden luovuttaneen henkilön väliseen vastuuseen. Soveltamisalan rajauksen tarkoituksena on ollut välttää päällekkäisyys sopimussuhteisiin sovellettavaa lakia koskevien oikeussääntöjen, erityisesti irtainten esineiden kauppaan sovellettavaa lakia koskevan Haagin vuoden 1955 yleissopimuksen kanssa. Tällöin on pidetty silmällä niitä oikeusjärjestyksiä, joissa vahingonkorvausvaatimus sopijapuolten välisissä suhteissa on aina perustettava sopimukseen, ja joissa myös kansainvälisluonteisissa tapauksissa sopijapuolten välinen, tuotteen aiheuttama vahinkoa koskeva vaatimus luonnehditaan välttämättä sopimusperusteiseksi. Näissä oikeusjärjestyksissä tulevat aina sovellettaviksi sopimukseen sovellettavaa lakia koskevat lainvalintasäännöt sopijapuolten välisissä kansainvälisluonteisissa tuotevahinkotapauksissa. Yleissopimuksen ulottamisen myös sopijapuolten välisiä suhteita koskevaksi on yleissopimusta laadittaessa arvioitu vaarantavan yleissopimuksen hyväksytyksi tuleminen näitä oikeusjärjestyksiä soveltavissa valtiossa. Yleissopimuksen soveltaminen sopijapuolten välisiin

suhteisiin olisi näissä oikeusjärjestyksissä myös-kin ristiriidassa sen kanssa, että yleissopimuksen on tarkoitettu koskevan vain sopimussuhteen ulkopuolista korvausvastuuta.

Ristiriitaa yleissopimuksen tarkoituksen ja määräysten sekä sopimukseen sovellettavaa lakia koskevien sääntöjen välillä ei 1 artiklan 2 kohdan mukaisissa tilanteissa kuitenkaan synny silloin, kun tuotteen aiheuttamaa vahinkoa koskevat vaatimukset luonnehditaan sopimussuhteen ulkopuolista korvausvastuuta koskeviksi. Yleissopimusta laadittaessa on nimenomaisesti todettu, että sopimusvaltiot voivat halutessaan saattaa yleissopimuksen määräykset koskemaan myös 1 artiklan 2 kohdan mukaisia tilanteita siltä osin kuin on kyse muusta kuin sopimukseen perustuvasta korvausvastuusta.

Suomen aineellisessa vahingonkorvausoikeudessa on katsottu, etteivät sopimusperusteinen ja sopimuksen ulkopuolinen korvausvastuu ole toisiaan poissulkevia, eikä sopimussuhteen olemassaolo estä korvauksen vaatimista sopimuksen ulkopuolisen vastuun perusteella. Myös kansainvälisluonteisissa tapauksissa kanteen luonnehtiminen sopimus- tai rikkomusperusteiseksi suoritetaan lähtökohtaisesti aineellisessa oikeudessamme noudatetulla tavalla. Näin olen myös yleissopimuksen 1 artiklan 2 kohdan tarkoittamissa kansainvälisluontoisissa tapauksissa saatetaan korvausvaatimus perustaa joko sopimukseen tai sopimuksen ulkopuoliseen vastuuseen.

Sopimukseen sovellettavaa lakia koskevat Suomen oikeuden lainsäädännökset sisältyvät lakiin kansainvälisluontoiseen irtainten esineiden kauppaan sovellettavasta laista (387/64) ja lakiin kansainvälisluontoisiin sopimuksiin sovellettavasta laista (44/87). Säännökset voivat tulla sovellettaviksi myös yleissopimuksen 1 artiklan 2 kohdan mukaisissa tilanteissa. Säännökset koskevat kuitenkin vain sopimussuhteisiin sovellettavaa lakia. Sovellettavan lain määrittäminen niissä 1 artiklan 2 kohdan mukaisissa tapauksissa, joissa korvausvaatimus ei perustu sopimukseen, ei kuulu säännösten soveltamisalan piiriin. Tämän vuoksi yleissopimuksen määräysten soveltaminen sen 1 artiklan 2 kohdan tarkoittamissa tilanteissa ei ole ristiriidassa Suomen oikeuden sopimukseen sovellettavaa lakia koskevien säännösten kanssa silloin, kun korvausta ei vaadita sopimuksen perusteella. Näissä tapauksissa ei oikeudessamme myös-

kään ole yleissopimuksen soveltamisalan 1 artiklan 2 kohdan mukaiseen rajaukseen johtaneita syitä.

Tarve voida vaatia korvausta tuotteen aiheuttamasta vahingosta sopimuksen ulkopuolisen vastuun perusteella yleissopimuksen 1 artiklan 2 kohdan mukaisissa tilanteissa voi johtua sekä aineellisoikeudellisten että sovellettavaa lakia koskevien sääntöjen sisällöstä. Sopimukseen perustuva korvausvastuu on tuotevastuutapauksissa usein rikkomusperusteista korvausvastuuta rajoitetumpi. Näin on erityisesti silloin, kun sopimukseen sovellettavan lain mukaisen korvausvastuun syntyminen edellyttää, että vastaajan näytetään syyllystyneen sopimusrikkomukseen. Sopimusperusteinen korvausvastuu voi olla rajoitetumpi myös sen vuoksi, että henkilö- ja esinevahinkojen korvaaminen jää sopimukseen sovellettavan lain mukaisen korvausoikeuden ulkopuolelle. Esimerkiksi tavarán myyjän sopimusperusteinen korvausvastuu ei Suomen eikä myöskään muiden Pohjoismaiden oikeuden mukaan ulotu tavarán virheestä aiheutuviin henkilövahinkoihin. Usein voidaan sopimusperusteista korvausvastuuta rajoittaa myös sopimuksiin. Sopimukseen sovellettavaa lakia koskevien edellä mainittujen säännösten mukaan voidaan sopimukseen sovellettavasta laista kuluttajakapppoja lukuunottamatta sopia lakiviittauksella. Jos lakiviittausta ei ole tehty, tulee pääsääntöisesti sovellettavaksi sen valtio laki, jossa tuotteen luovuttaneella on liikepaikkansa. Näissä lainvalintasäännöksissä ei ole otettu huomioon tuotevastuutapauksiin sovellettavan lain määrittämisen kannalta merkittäviä näkökohtia, kuten pyrkimystä turvata vahingon kärsijän asema tämän kotipaikan lakia soveltamalla.

Suomen lainsäädäntöön ei sisälly sopimuksen ulkopuoliseen vahingonkorvausvastuuseen sovellettavaa lakia koskevia säännöksiä, joita voitaisiin soveltaa 1 artiklan 2 kohdan mukaisissa tapauksissa. Kysymystä koskevaa vakiintunutta oikeuskäytäntöä asiasta ei ole eikä sen käsittely ole selkiintynyt myöskään oikeuskirjallisuudessamme. Mainitun kohdan mukaiset tapaukset, joissa korvausta tuotteen aiheuttamasta vahingosta vaaditaan tuotteen omistustai käyttöoikeuden luovuttaneelta, muodostavat keskeisen osan tuotteen aiheuttamien vahinkojen korvaamista koskevista tapauksista. Kun korvauskanteen perustamisella sopimussuhteen ulkopuoliseen vahingonkorvausvastuuseen saattaa olla huomattavaa merkitystä va-

hingon kärsijälle myös 1 artiklan 2 kohdan mukaisissa tapauksissa, on sopimussuhteen ulkopuoliseen vahingonkorvausvastuuseen sovellettavaa lakia koskevia sääntöjä tarpeen selkiyttää myös näiden tapausten osalta. Tarkoituksenmukaista on myös, että tuotteen aiheuttamaan vahingon korvaamiseen sovellettava laki määräytyy samoin perustein kaikissa sopimuksen ulkopuolista vahingonkorvausvastuuta koskevilla tapauksissa.

Tämän vuoksi ehdotetaan, että yleissopimuksen määräykset säädettäisiin sovellettaviksi myös vahinkoa kärsineen ja tälle tuotteen omistus- tai käyttöoikeuden luovuttaneen henkilön välillä silloin, kun korvausvaatimus ei perustu heidän väliseensä sopimukseen.

3. Voimaantulo

Yleissopimus on kansainvälisesti voimassa ja tulee voimaan sen ratifioivan tai hyväksyvän valtion osalta ratifioimis- tai hyväksymiskirjan tallettamista seuraavan kolmannen kalenterikuukauden ensimmäisenä päivänä. Esitykseen sisältyvä laki on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti.

Tuotevastuuseen sovellettava laki määräytyisi yleissopimuksen määräysten mukaisesti, jos se jolta korvausta vaaditaan, on laskenut vahinkoa aiheuttaneen tuotteen liikkeelle lain voimaantulon jälkeen. Jos korvausvaatimus perustuu muuhun kuin tuotteen liikkeelle laskemiseen, esimerkiksi sen korjaamiseen, sovellettava laki määräytyisi yleissopimuksen määräysten mukaisesti silloin, kun se suoritus tai

toiminta, jonka perusteella korvausta vaaditaan, on päättänyt ja vahinko ilmennyt voimaantulon jälkeen.

4. Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus

Tuotevastuuseen sovellettavasta laista tehty yleissopimus määrittelee, minkä valtion lakia on sovellettava silloin, kun tuotevastuutapauksella on liittymiä useampaan kuin yhteen valtioon. Suomen lainsäädännössä ei ole säännöksiä siitä, miten tuotteiden aiheuttamien vahinkojen johdosta syntyvään korvausvastuuseen sovellettava laki määräytyy kansainvälisluonteisissa tapauksissa. Yleissopimus kuuluu näin ollen periaatteessa kokonaisuudessaan lainsäädännön alaan, minkä vuoksi eduskunnan suostumus yleissopimuksen hyväksymiselle on tarpeen.

Edellä olevan perusteella ja hallitusmuodon 33 §:n mukaisesti esitetään,

että Eduskunta hyväksyisi ne Haagissa 2 päivänä lokakuuta 1973 tuotevastuuseen sovellettavasta laista tehdyn yleissopimuksen määräykset, jotka vaativat Eduskunnan suostumukseen.

Koska yleissopimus sisältää määräyksiä, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan, annetaan samalla Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

tuotevastuuseen sovellettavaa lakia koskevan yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ja yleissopimuksen soveltamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Haagissa 2 päivänä lokakuuta 1973 tehdyn tuotevastuuseen sovellettavaa lakia koskevan yleissopimuksen määräykset ovat, mikäli ne kuuluvat lainsäädännön alaan, voimassa niin kuin siitä on sovittu.

2 §

Yleissopimuksen määräyksiä sovelletaan myös vahinkoa kärsineen ja tälle tuotteen omistus- tai käyttöoikeuden luovuttaneen henkilön välillä silloin, kun korvausvaatimus ei perustu heidän väliseensä sopimussuhteeseen.

3 §

Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Lakia sovelletaan, jos

1) se, jolta korvausta vaaditaan, on laskenut vahinkoa aiheuttaneen tuotteen liikkeelle tämän lain voimaantulon jälkeen, tai

2) korvausvaatimuksen perustuessa muuhun kuin tuotteen liikkeelle laskemiseen, se suoritus tai toiminta, jonka perusteella korvausta vaaditaan, on päättynyt ja vahinko ilmennyt tämän lain voimaantulon jälkeen.

Helsingissä 20 päivänä maaliskuuta 1992

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Ulkoasiainministeri *Paavo Väyrynen*

(Suomennos)

YLEISSOPIMUS

tuotevastuuseen sovellettavasta laista

Tämän yleissopimuksen allekirjoittaneet valtiot,

haluten aikaansaada yhtenäiset tuotevastuuseen sovellettavaa lakia koskevat määräykset kansainvälisluonteisia tapauksia varten,

ovat tässä tarkoituksessa päättäneet tehdä yleissopimuksen ja ovat sopineet seuraavista määräyksistä:

1 artikla

Tämän yleissopimuksen mukaan määräytyy laki, jota on sovellettava valmistajien ja muiden 3 artiklassa mainittujen henkilöiden vastuuseen tuotteen aiheuttamasta vahingosta, mukaanlukien vahingot, jotka aiheutuvat tuotetta koskevan selostuksen virheellisyydestä tai siitä, ettei ole annettu asianmukaista tietoa tuotteen laadusta, erityisominaisuuksista tai käytettävistä.

Yleissopimusta ei sovelleta vahinkoa kärsineen ja tälle tuotteen omistus- tai käyttöoikeuden luovuttaneen henkilön väliseen vastuuseen.

Yleissopimusta sovelletaan noudatettavan oikeudenkäyntimenettelyn laadusta riippumatta.

2 artikla

Tässä yleissopimuksessa tarkoitetaan

a) sanalla ”*tuote*” sekä luonnontuotteita että teollisuustuotteita, riippumatta siitä, ovatko ne jalostamattomia vai valmisteita tai irtainta vai kiinteää omaisuutta;

b) sanalla ”*vahinko*” henkilö- tai esinevahinkoa taikka varallisuusvahinkoa, ei kuitenkaan itse tuotteelle aiheutunutta vahinkoa tai sen seurauksena syntynyttä varallisuusvahinkoa, ellei tällainen vahinko ole yhteydessä muuhun vahinkoon; ja

c) sanalla ”*henkilö*” sekä oikeushenkilöä että luonnollista henkilöä.

CONVENTION

on the Law Applicable to Products Liability

The States signatory to the present Convention,

Desiring to establish common provisions on the law applicable, in international cases, to products liability,

Have resolved to conclude a Convention to this effect and have agreed upon the following provisions:

Article 1

This Convention shall determine the law applicable to the liability of the manufacturers and other persons specified in Article 3 for damage caused by a product, including damage in consequence of a misdescription of the product or of a failure to give adequate notice of its qualities, its characteristics or its method of use.

Where the property in, or the right to use, the product was transferred to the person suffering damage by the person claimed to be liable, the Convention shall not apply to their liability *inter se*.

This Convention shall apply irrespective of the nature of the proceedings.

Article 2

For the purposes of this Convention:

a the word 'product' shall include natural and industrial products, whether raw or manufactured and whether movable or immovable;

b the word 'damage' shall mean injury to the person or damage to property as well as economic loss; however, damage to the product itself and the consequential economic loss shall be excluded unless associated with other damage;

c the word 'person' shall refer to a legal person as well as to a natural person.

3 artikla

Tätä yleissopimusta sovelletaan seuraavien henkilöiden vastuuseen:

- 1) lopullisen tuotteen tai osatuotteen valmistajan,
- 2) luonnontuotteen tuottajan,
- 3) tuotteen toimittajan, ja
- 4) muiden tuotteen kaupalliseen valmistus- tai jakeluketjuun kuuluvien henkilöiden, kuten korjaajan ja varastonpitäjän, vastuuseen.

Yleissopimusta sovelletaan myös edellä mainittujen henkilöiden edustajien ja työntekijöiden vastuuseen.

4 artikla

Yleissopimuksessa tarkoitettu vastuu määräytyy sen valtion sisäisen lain mukaan, jossa vahinko on tapahtunut, jos myös

- a) välittömästi vahinkoa kärsineen henkilön kotipaikka on siinä valtiossa, tai
- b) vastaajan pääasiallinen liikepaikka on siinä valtiossa, tai
- c) välittömästi vahinkoa kärsinyt henkilö on hankkinut tuotteen siinä valtiossa.

5 artikla

Sopimuksen 4 artiklan määräysten estämättä tulee soveltaa sen valtion sisäistä lakia, jossa välittömästi vahinkoa kärsineellä henkilöllä on kotipaikkansa, jos myös

- a) vastaajan pääasiallinen liikepaikka on siinä valtiossa, tai
- b) välittömästi vahinkoa kärsinyt henkilö oli hankkinut tuotteen siinä valtiossa.

6 artikla

Silloin kun 4 tai 5 artiklojen mukaisten valtioiden lait eivät tule sovellettaviksi, tulee soveltaa sen valtion sisäistä lakia, jossa sillä, jonka väitetään olevan vastuussa, on pääasiallinen liikepaikkansa, ellei kantaja perusta vaatimustaan sen valtion sisäiseen lakiin, jossa vahinko on tapahtunut.

7 artikla

Sen valtion lakia, jossa vahinko on tapahtunut, tai sen valtion lakia, jossa välittömästi vahinkoa kärsineellä on kotipaikkansa, ei sovelleta 4, 5 tai 6 artiklan nojalla, jos se, jonka väitetään olevan vastuussa, näyttää, ettei hän kohtuudella voinut ennakoida, että tuotetta tai hänen muita, samankaltaisia tuotteitansa olisi kaupallisesti saatavilla kyseisessä valtiossa.

Article 3

This Convention shall apply to the liability of the following persons:

- 1 manufacturers of a finished product or of a component part;
- 2 producers of a natural product;
- 3 suppliers of a product;
- 4 other persons, including repairers and warehousemen, in the commercial chain of preparation or distribution of a product.

It shall also apply to the liability of the agents or employees of the persons specified above.

Article 4

The applicable law shall be the internal law of the State of the place of injury, if that State is also:

- a the place of the habitual residence of the person directly suffering damage, or
- b the principal place of business of the person claimed to be liable, or
- c the place where the product was acquired by the person directly suffering damage.

Article 5

Notwithstanding the provisions of Article 4, the applicable law shall be the internal law of the State of the habitual residence of the person directly suffering damage, if that State is also:

- a the principal place of business of the person claimed to be liable, or
- b the place where the product was acquired by the person directly suffering damage.

Article 6

Where neither of the laws designated in Articles 4 and 5 applies, the applicable law shall be the internal law of the State of the principal place of business of the person claimed to be liable, unless the claimant bases his claim upon the internal law of the State of the place of injury.

Article 7

Neither the law of the State of the place of injury nor the law of the State of the habitual residence of the person directly suffering damage shall be applicable by virtue of Articles 4, 5 and 6 if the person claimed to be liable establishes that he could not reasonably have foreseen that the product or his own products of the same type would be made available in that State through commercial channels.

8 artikla

Tämän yleissopimuksen nojalla sovellettavan lain mukaan määräytyvät erityisesti:

- 1) vastuun peruste ja laajuus,
- 2) vastuusta vapautumisen perusteet, vastuun rajoittuminen ja vastuun alentaminen,
- 3) korvattavat vahinkolajit,
- 4) korvausmuoto ja -tapa sekä korvauksen määrä,
- 5) kysymys siitä, voidaanko oikeus korvaukseen siirtää tai periä,
- 6) henkilöt, jotka voivat kärsimänsä vahingon nojalla vaatia korvausta,
- 7) päämiehen vastuu edustajansa toimista ja työnantajan vastuu työntekijänsä toimista,
- 8) todistustaakka siltä osin kuin sovellettavan lain todistustaakkaa koskevat säännöt kuuluvat vahingonkorvausoikeuden piiriin,
- 9) vanhentumista ja määräajan menettämistä koskevat säännöt, mukaanlukien vanhentumisaikojen tai määräajan alkua, katkaisemista ja pidentämistä koskevat säännöt.

9 artikla

Sopimuksen 4, 5 ja 6 artiklan soveltaminen ei estä ottamasta huomioon siinä valtiossa voimassa olevia turvallisuusmääräyksiä, jossa tuote on saatettu markkinoille.

10 artikla

Lakia, jota on tämän yleissopimuksen mukaan sovellettava, voidaan olla soveltamatta vain, jos soveltaminen olisi ilmeisesti oikeusjärjestyksen perusteiden (*ordre public*) vastaista.

11 artikla

Edellä olevia artikloja sovelletaan vastavuoroisuudesta riippumatta. Yleissopimusta sovelletaan myös silloin kun sovellettavaksi tulee muun kuin sopimusvaltion laki.

12 artikla

Jos valtioon kuuluu useita erillisiä alueita, joilla kullakin on voimassa omat tuotevastuuta koskevat oikeussääntönsä, pidetään kutakin erillistä aluetta valtiona määritettäessä tämän yleissopimuksen nojalla sovellettavaa lakia.

Article 8

The law applicable under this Convention shall determine, in particular:

- 1 the basis and extent of liability;
- 2 the grounds for exemption from liability, any limitation of liability and any division of liability;
- 3 the kinds of damage for which compensation may be due;
- 4 the form of compensation and its extent;
- 5 the question whether a right to damages may be assigned or inherited;
- 6 the persons who may claim damages in their own right;
- 7 the liability of a principal for the acts of his agent or of an employer for the acts of his employee;
- 8 the burden of proof insofar as the rules of the applicable law in respect thereof pertain to the law of liability;
- 9 rules of prescription and limitation, including rules relating to the commencement of a period of prescription or limitation, and the interruption and suspension of this period.

Article 9

The application of Articles 4, 5 and 6 shall not preclude consideration being given to the rules of conduct and safety prevailing in the State where the product was introduced into the market.

Article 10

The application of a law declared applicable under this Convention may be refused only where such application would be manifestly incompatible with public policy ('*ordre public*').

Article 11

The application of the preceding Articles shall be independent of any requirement of reciprocity. The Convention shall be applied even if the applicable law is not that of a Contracting State.

Article 12

Where a State comprises several territorial units each of which has its own rules of law in respect of products liability, each territorial unit shall be considered as a State for the purposes of selecting the applicable law under this Convention.

13 artikla

Valtio, johon kuuluvilla erillisillä alueilla on kullakin voimassa omat tuotevastuuta koskevat oikeussääntönsä, ei ole velvollinen soveltamaan tätä yleissopimusta silloin kun yhtenäisen oikeusjärjestyksen omaava valtio ei olisi velvollinen soveltamaan toisen valtion lakia 4 tai 5 artiklan nojalla.

14 artikla

Sopimusvaltio, johon kuuluu kaksi tai useampia erillisiä alueita, joilla on voimassa omat tuotevastuuta koskevat oikeussääntönsä, voi allekirjoittaessaan, ratifioidessaan tai hyväksyessään yleissopimuksen tai siihen liittyessään selittää, että tätä yleissopimusta sovelletaan kaikilla sopimusvaltioon kuuluvilla alueilla tai vain yhdellä tai useammalla niistä, sekä muuttaa selitystään milloin tahansa antamalla uuden selityksen.

Näistä selityksistä on ilmoitettava Alankomaiden ulkoasiainministeriölle ja niissä on nimenomaisesti mainittava alueet, joilla yleissopimusta sovelletaan.

15 artikla

Tämä yleissopimus ei syrjäytä muita, erityisaloja koskevia sopimuksia, joihin sopimusvaltiot ovat liittyneet tai myöhemmin liittyvät ja jotka sisältävät tuotevastuuta koskevia määräyksiä.

16 artikla

Sopimusvaltio voi allekirjoittaessaan, ratifioidessaan tai hyväksyessään yleissopimuksen tai liittyessään siihen, varata oikeuden:

- 1) olla soveltamatta 8 artiklan 9 kohtaa,
- 2) olla soveltamatta yleissopimusta maataloudessa tuotettuihin alkutuotteisiin.

Muut varaukset eivät ole sallittuja.

Sopimusvaltio voi myös ilmoittaessaan 19 artiklan mukaisesta yleissopimuksen soveltamisalueen laajentamisesta tehdä yhden tai useamman mainituista varaumista, siten että varauksen vaikutus rajoittuu alueisiin, joita laajentaminen koskee, taikka joihinkin niistä.

Sopimusvaltio voi milloin tahansa peruuttaa tekemänsä varauksen; varaus raukeaa ilmoituksen tai peruuttamisen tekemistä seuraavan kolmannen kalenterikuukauden ensimmäisenä päivänä.

Article 13

A State within which different territorial units have their own rules of law in respect of products liability shall not be bound to apply this Convention where a State with a unified system of law would not be bound to apply the law of another State by virtue of Articles 4 and 5 of this Convention.

Article 14

If a Contracting State has two or more territorial units which have their own rules of law in respect of products liability, it may, at the time of signature, ratification, acceptance, approval or accession, declare that this Convention shall extend to all its territorial units or only to one or more of them, and may modify its declaration by submitting another declaration at any time.

These declarations shall be notified to the Ministry of Foreign Affairs of the Netherlands, and shall state expressly the territorial units to which the Convention applies.

Article 15

This Convention shall not prevail over other Conventions in special fields to which the Contracting States are or may become Parties and which contain provisions concerning products liability.

Article 16

Any Contracting State may, at the time of signature, ratification, acceptance, approval or accession, reserve the right:

- 1 not to apply the provisions of Article 8, sub-paragraph 9;
- 2 not to apply this Convention to raw agricultural products.

No other reservations shall be permitted.

Any Contracting State may also when notifying an extension of the Convention in accordance with Article 19, make one or more of these reservations, with its effect limited to all or some of the territories mentioned in the extension.

Any Contracting State may at any time withdraw a reservation it has made; the reservation shall cease to have effect on the first day of the third calendar month after notification of the withdrawal.

17 artikla

Tämä yleissopimus on avoinna allekirjoittamista varten niille valtioille, jotka ovat olleet Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssin jäsenvaltioita sen kahdennentoista istunnon aikana.

Yleissopimus on ratifioitava tai hyväksyttävä ja ratifioimis- tai hyväksymisasiakirjat on talletettava Alankomaiden ulkoasiainministeriöön.

18 artikla

Valtio, joka on tullut Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssin jäseneksi konferenssin kahdennentoista istunnon jälkeen, tai joka on Yhdistyneiden Kansakuntien tai jonkin sen erityisjärjestön jäsen tai yhtynyt kansainvälisen tuomioistuimen perussääntöön, voi liittyä tähän yleissopimukseen sen tultua voimaan 20 artiklan mukaisesti.

Liittymiskirja on talletettava Alankomaiden ulkoasiainministeriöön.

19 artikla

Valtio voi allekirjoittaessaan, ratifioidessaan tai hyväksyessään yleissopimuksen tai liittyessään siihen selittää, että tämä yleissopimus ulottuu kaikkiin niihin alueisiin, joiden kansainvälisistä suhteista se on vastuussa, taikka yhteen tai useampaan niistä. Tällainen selitys tulee voimaan samalla kun yleissopimus tulee voimaan kyseisen valtion osalta.

Jokaisesta myöhemmin tapahtuvasta soveltamisalueen laajentamisesta on ilmoitettava Alankomaiden ulkoasiainministeriölle.

20 artikla

Tämä yleissopimus tulee voimaan kolmannen 17 artiklan 2 kappaleessa mainitun ratifiomis- tai hyväksymiskirjan tallettamista seuraavan kolmannen kalenterikuukauden ensimmäisenä päivänä.

Tämän jälkeen yleissopimus tulee voimaan

— yleissopimuksen myöhemmin ratifioivan tai hyväksyvän valtion osalta sen ratifioimis- tai hyväksymiskirjan tallettamista seuraavan kolmannen kalenterikuukauden ensimmäisenä päivänä,

— yleissopimukseen liittyvän valtion osalta sen liittymiskirjan tallettamista seuraavan kolmannen kalenterikuukauden ensimmäisenä päivänä,

Article 17

This Convention shall be open for signature by the States which were Members of the Hague Conference on Private International Law at the time of its Twelfth Session.

It shall be ratified, accepted or approved and the instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Ministry of Foreign Affairs of the Netherlands.

Article 18

Any State which has become a Member of the Hague Conference on Private International Law after the date of its Twelfth Session, or which is a Member of the United Nations or of a specialised agency of that Organisation, or a Party to the Statute of the International Court of Justice may accede to this Convention after it has entered into force in accordance with Article 20.

The instrument of accession shall be deposited with the Ministry of Foreign Affairs of the Netherlands.

Article 19

Any State may, at the time of signature, ratification, acceptance, approval or accession, declare that this Convention shall extend to all the territories for the international relations of which it is responsible, or to one or more of them. Such a declaration shall take effect on the date of entry into force of the Convention for the State concerned.

At any time thereafter, such extensions shall be notified to the Ministry of Foreign Affairs of the Netherlands.

Article 20

This Convention shall enter into force on the first day of the third calendar month after the deposit of the third instrument of ratification, acceptance or approval referred to in the second paragraph of Article 17.

Thereafter the Convention shall enter into force

— for each State ratifying, accepting or approving it subsequently, on the first day of the third calendar month after the deposit of its instrument of ratification, acceptance or approval;

— for each acceding State, on the first day of the third calendar month after the deposit of its instrument of accession;

— sellaisen alueen osalta, johon yleissopimus on 19 artiklan mukaisesti ulotettu, mainitun artiklan mukaisen ilmoituksen tekemistä seuraavan kolmannen kalenterikuukauden ensimmäisenä päivänä.

21 artikla

Tämä yleissopimus on voimassa viisi vuotta siitä lukien, kun se on 20 artiklan 1 kappaleen mukaisesti tullut voimaan, myös niiden valtioiden osalta, jotka ovat ratifioineet tai hyväksyneet sen tai liittyneet siihen myöhemmin.

Yleissopimuksen katsotaan tulevan hiljaisesti uudistetuksi joka viides vuosi, ellei sitä irtisanoita.

Irtisanomisesta on ilmoitettava Alankomaiden ulkoasiainministeriölle vähintään kuusi kuukautta ennen viisivuotiskauden päättymistä. Irtisanominen voidaan rajoittaa koskemaan tiettyjä alueita, joihin sopimusta sovelletaan.

Irtisanomisen vaikutus kohdistuu ainoastaan valtioon, joka on tehnyt irtisanomista koskevan ilmoituksen. Yleissopimus jää voimaan muiden sopimusvaltioiden osalta.

22 artikla

Alankomaiden ulkoasiainministeriön on ilmoitettava Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssin jäsenvaltioille sekä valtioille, jotka ovat 18 artiklan mukaisesti liittyneet yleissopimukseen:

- 1) 17 artiklassa tarkoitetuista allekirjoituksista, ratifioinneista ja hyväksymisistä,
- 2) ajankohdasta, jolloin yleissopimus tulee 20 artiklan mukaisesti voimaan,
- 3) 18 artiklassa tarkoitetuista liittymisistä ja niiden voimaantuloajankohdista,
- 4) 19 artiklassa tarkoitetuista soveltamisalueen laajentamisista ja niiden voimaantuloajankohdista,
- 5) 14, 16 ja 19 artiklassa tarkoitetuista varaumista, varaumien peruuttamisista sekä selityksistä,
- 6) 21 artiklassa tarkoitetuista irtisanomisista.

Tämän vakuudeksi ovat allekirjoittaneet, siihen asianmukaisesti valtuutettuina, allekirjoittaneet tämän yleissopimuksen.

Tehty Haagissa 2 päivänä lokakuuta 1973 englannin ja ranskan kielellä, molempien tekstien ollessa yhtä todistusvoimaisia, yhtenä kappaleena, joka talletetaan Alankomaiden halli-

— for a territory to which the Convention has been extended in conformity with Article 19, on the first day of the third calendar month after the notification referred to in that Article.

Article 21

This Convention shall remain in force for five years from the date of its entry into force in accordance with the first paragraph of Article 20, even for States which have ratified, accepted, approved or acceded to it subsequently.

If there has been no denunciation, it shall be renewed tacitly every five years.

Any denunciation shall be notified to the Ministry of Foreign Affairs of the Netherlands, at least six months before the expiry of the five year period. It may be limited to certain of the territories to which the Convention applies.

The denunciation shall have effect only as regards the State which has notified it. The Convention shall remain in force for the other Contracting States.

Article 22

The Ministry of Foreign Affairs of the Netherlands shall notify the States Members of the Conference, and the States which have acceded in accordance with Article 18, of the following:

- 1 the signatures and ratifications, acceptances and approvals referred to in Article 17;
- 2 the date on which this Convention enters into force in accordance with Article 20;
- 3 the accessions referred to in Article 18 and the dates on which they take effect;
- 4 the extensions referred to in Article 19 and the dates on which they take effect;
- 5 the reservations, withdrawals of reservations and declarations referred to in Articles 14, 16 and 19;
- 6 the denunciations referred to in Article 21.

In witness whereof the undersigned, being duly authorised thereto, have signed this Convention.

Done at The Hague, on the day of , 19 , in the English and French languages, both text being equally authentic, in a single copy which shall be deposited in the

tuksen arkistoon, ja josta lähetetään diplomaattista tietä oikeaksi todistettu jäljennös kaikille valtioille, jotka olivat Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssin jäseniä sen kahdennentoista istunnon aikana.

archives of the Government of the Netherlands, and of which a certified copy shall be sent, through the diplomatic channel, to each of the States Members of the Hague Conference on Private International Law at the date of its Twelfth Session.